

PARKİNSON HASTALIĞI



Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Rana Karabudak

TND Beyin Yılı Aktiviteleri Koordinatörü

Türk Nöroloji Derneği (TND) 2014 Beyin Yılı Aktiviteleri çerçevesinde hazırlanmıştır. Tüm hakları TND'ye aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

www.noroloji.org.tr

Parkinson Hastalığı

Tanım: Parkinson hastalığı yavaş ilerleyici nörodejeneratif (beyin hücrelerinde kayıp ile seyreden) bir beyin hastalığıdır.

Peki bu ne anlama gelir?

Normal olarak insan beyinde belli bölgelerde dopamin üreten beyin hücreleri bulunur. Bu hücreler beyin substansiya nigra adı verilen belli bir alanında yoğunlaşmış halde bulunurlar. Dopamin substansiya nigra ile vücut hareketlerini kontrol eden diğer beyin bölgeleri arasında mesajlar ileten bir kimyasaldır. Dopamin insanların akıcı ve birbiri ile uyumlu hareketler yapmalarını sağlar. Dopamin üreten hücrelerin %60 ila %80'i kayba uğradığında yeterli miktarda dopamin üretilemez ve Parkinson hastalığının motor belirtileri ortaya çıkar.

Parkinson hastalığının en erken belirtileri enterik sinir sistemi, alt beyin sapı ve koku yollarında ortaya çıkmaktadır. Parkinson hastalığı bu bölgelerden beyin daha üst bölümlerine yani substansiya nigra ve beyin kabuğuna doğru yayılım gösterir. Koku duyusu kaybı veya azalması, uyku bozuklukları ve kabızlık, titreme ve hareketlerde yavaşlama gibi hastalığın motor belirtilerinden yıllarca önce başladığı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmacılar hastalığın erken döneminde beliren bu motor-olmayan belirtilerin mümkün olduğunca erken tanınmasının böylece hastalığın ilerlemesini durdurmanın yollarını aramaktadırlar.

Parkinson hastalığı belirtileri

Parkinson hastalığının belirtileri, hareketle ilgili olanlar ve hareketle ilgili olmayanlar (motor ve motor olmayanlar) şeklinde iki gruba ayrılabilir.

Motor semptomlar titreme, hareketin yavaşlaması (bradikinezi) ve kaslarda kasılma, hareket edememe (akinezi), uzuvlarda kasılma, tutarsız yürüyüş ve kamburluğu kapsar. Motor olmayan semptomlar uyku bozuklukları, kabızlık, koku duyusunun kaybı, depresyon, cinsel işlev bozukluğu ve anksiyeteyi içerir. Parkinson hastalığı, her hastada farklıdır ve farklı belirtilerle ortaya çıkar. Semptomlar herhangi bir yaşta görülebilir, ancak Parkinson'un ortaya çıkma yaşı ortalama 60'tır. 30 yaş altındaki kişilerde nadiren rastlanır. Genç yaşta ortaya çıkan formunda genetik nedenler ön plandadır.

Hastalığın belirtileri kişiden kişiye değişebilir ve dolayısıyla semptomların ilerleyişi de farklılık gösterir. Genellikle ortaya çıkan ilk semptomlardan biri bir elin hareketlerinde yavaşlama olmasıdır ve yürürken kolun savrulması da azalabilir. Buna omuz ağrısı eşlik edebilir. Pek çok kişi başlangıçta ilk önceleri hafif düzeyde ve en çok dinlenme halindeyken fark edilen titremeler yaşar. Titremeler genelde elde oluşur, ancak kollar ve bacaklar da etkilenebilir. Bununla birlikte, Parkinson hastalarının %15'i hastalık seyri boyunca hiçbir zaman titreme yaşamaz.

Genellikle semptomlar vücudun tek bir tarafında başlar. Vücudun baskın tarafı etkilenirse, semptomlar en çok yazı yazma gibi alışlageldik bazı işlemleri gerçekleştirirken fark edilir. Titreme yaşayan ve semptomların vücudun baskın tarafını etkilediği kişilerin, doktora giderek erken teşhis ve tedaviden faydalanma olasılığı daha yüksektir. Parkinson'un erken aşamalarındaki kişiler denge ile ilgili sorunlar da yaşayabilirler; örneğin ayakta dururken dengelerini yitirebilirler ya da arkaya dönerken veya ani hareketler yaparken zorlanabilirler. Parkinson hastaları genellikle daha az yüz ifadesi kullanır ve yavaş konuşabilirler. Uyku bozuklukları, depresyon ve anksiyete gibi motor olmayan semptomlar, çoğu zaman motor semptomlardan önce ortaya çıkabilir. Bu hastalığı net bir biçimde tanımlamak için özel bir test mevcut değildir; Parkinson teşhisi, benzer semptomlara sahip diğer hastalık olasılıkları elendiği veya hasta Parkinson ilaçlarına yanıt verdiği zaman konulur.

Aşağıda dikkat edilmesi gereken bazı semptomların listesi yer almaktadır:

- Yüz ifadesinin değişmesi (sabit bakma, gözleri kırpmama)
- Yürürken bir kolun savrulmaması
- Vücut duruşunda bükülme (kambur duruş)
- Omuzda donma ve ağrı
- Bir bacağın aksaması veya sürüklenmesi
- Boyunda veya uzuvlarda uyuşma, karıncalanma, ağrı veya rahatsızlık
- Seste yumuşama
- İçten titreme hissi

Parkinson Hastalığı tanısını koyarken hatırlanması gereken en önemli şey, hastalığın dört ana belirtisinden ikisinin, bir nöroloji uzmanının tanıyı düşünmesini sağlamak için bir süredir bulunması gerekliliğidir.

Dört Ana Motor Belirtisi:

- Titreme veya tremor
- Hareketlerde yavaşlama, bradikinezi olarak adlandırılır
- Kollar, bacaklar veya gövdede katılık veya rijidite
- Denge sorunları ve muhtemel düşmeler, postural instabilite olarak adlandırılır

Parkinson hastalığında tedavi yöntemleri

Hastalığın mevcut bulguları, yaşam kalitesi üzerinde etkili olabilir. Parkinson ilerleyici bir hastalıktır ve dolayısıyla zaman ilerledikçe semptomlar kötüleşebilir. Doğru tedavi ve takip sayesinde, çoğu hasta normal hayatını uzun yıllar boyunca sürdürebilmektedir. Bu nedenle, hastalığın, ilk belirtileri ve semptomları saptanır saptanmaz tıbbi görüş almak önemlidir; böylece tedavi seçeneklerini en iyi şekilde değerlendirmek mümkün olur. Erken tedavi ile hastalığın gidişatını yavaşlatmak mümkün hale gelir.

Tedavi sırasında kullanılan ilaçların oluşabilecek yan etkilerini belirleyip ortadan kaldırmak önemlidir. Fakat her ne olursa olsun ilacın yan etkisi görüldü diye ilacı bırakmak yanlıştır, çünkü hastalık belirtileri tekrar ortaya çıkar. Cerrahi tedavi ilk tercih yolu değildir.

Ancak hastalık düzeltilemiyorsa yada ilaç kullanımı ile ilişkili yan etkiler ortaya çıkmış ise uygulanabilir. Tedavide önemli olan konu, her hastaya aynı tedavi uygulanmayışıdır, çünkü hastanın yaşına, hastalığın belirtilerine ve hastalığın hangi döneminde olduğuna, göre farklı tedavi yöntemleri uygulanmaktadır.

Türk Nöroloji Derneği
Hareket Bozuklukları Çalışma Grubu'nun
katkılarıyla hazırlanmıştır.



www.noroloji.org.tr